

Kaja Bohorč, Slovenka kinoteka

Barbara Kelbl, Kinodvor, program za otroke in mlade Kinobalon

Filmi na temo spolnosti za otroke, mlade in mlade odrasle

Film je izvrstna odskočna deska za razmišljanja o nas samih in naših odnosih, kar z odraščanjem in dozorevanjem pomeni tudi razmislek o odnosih med spoloma, spolni identiteti in različnih oblikah spolnega vedenja. Otroci, mladi in mladi odrasli velik del svojega časa namenjajo ogledu filmov in drugih avdio-vizualnih vsebin, le redko pa se o tem, kar vidijo, pogovarjajo z kompetentnimi odraslimi, bodisi starši doma ali učitelji v šolah. Toda prav te vsebine so lahko priložnost za pogovor o razmišljanjih, ki so lastna odraščanju mladih, ter o problemih, ki jih zadevajo. Film je v taki situaciji še posebej primeren, saj je mladim doživljajsko blizu, hkrati pa zgodba na platnu ustvarja potrebno distanco in jim omogoča, da bolj sproščeno in z manj zadržki spregovorijo o občutljivih tematikah, kot so na primer spolna usmerjenost, nasilje v družini, droge. Film prav tako omogoča učencem, da se identificirajo z različnimi pogledi na svet in različnimi izkušnjami. Omogoča jim, da se vživijo v izkušnjo drugih in poskušajo videti svet skozi njihove oči. Film lahko služi tudi kot ilustracija snovi ali pa kot vir, iz katerega se črpajo snov za novo znanje, saj so ob predvajanju filma bolj motivirani za sprejemanje izbrane tematike, s pomočjo vizualne podpore lažje razberejo globalno sporočilo in lažje razvijajo kritično mišljenje. Filmi z izrazitimi družboslovnimi tematikami so izvrstni tudi za izvedbo diskusij.

V izbor za različne starostne skupine smo zajeli filme, ki so na voljo za predvajanje v Sloveniji, kar pomeni, da imajo slovenskega distributerja in urejene pravice za javno predvajanje ter da so za to tudi ustrezno opremljeni (kakovostna kopija, predvajanje s slovenskimi podnapisi) ali pa gre za filme, ki so jim distributerske pravice že potekle in se nahajajo v arhivu Slovenske kinoteke. Filmi so na voljo za ogled bodisi v Slovenski kinoteki bodisi v Kinodvoru ali drugih kinematografih v Art kino mreži Slovenije (Seznam kinematografov v Art kino mreži in neposredne kontakte posameznih kinematografov najdete na spletni strani <http://kinomreza.wordpress.com/kinomreza/>). Za nekatere filme v Kinodvorovem programu Kinobalon (**Mali Nikec, Vrtar Liverpoola, Ljubezen je bolezen, Max v zadregi, Pobalinka**) so na voljo tudi pedagoška gradiva, ki strokovnim delavcem ali staršem podrobneje predstavljajo film in njegovo vsebino ter ponujajo izhodišča za pogovore o temah filma kasneje v razredu ali doma. Pedagoška gradiva najdete na spletni strani Kinobalona (<http://www.kinodvor.org/kinobalon/gradiva-za-ucitelje-in-starse/>).

Tudi na področju filma smo ugotovili, da je ožje zastavljena tema o boleznih sodobnega sveta, AIDS-a, v filmih slabše obdelana, zlasti kadar govorimo o filmih za mlajše gledalce. V tej starostni skupini smo se zato osredotočili na filme, ki govorijo splošneje o odnosih med spoloma in doživljanju telesa. Z višanjem starosti pa smo vključevali tudi ožje tematike, kot so različne oblike spolnosti in spolnega vedenja ter tvegani oblike spolnega vedenja in narkomanija.

za otroke do 9. leta starosti:

Z mlajšimi otroci je film lahko primeren uvod v pogovor o doživljanju lastnega telesa, o razlikah med spoloma in o različnih vrstah ljubezni (starševska, prijateljska, prve zaljubljenosti ...). Izbrali smo tri kakovostne filme: prvi, **Otročički**, je primeren že za najmlajše, saj brez besed, le ob spremljavi glasbe spremlja 18 mesecev življenja štirih malčkov na različnih koncih sveta. S predšolskimi otroci lahko ob njem spregovorimo o tem, kako pridemo na svet in kakšne so razlike in podobnosti med otroci različnih spolov in različnih kultur. Druga dva filma sta

namenjena mlajšim šolarjem, obravnavata pa prihod novega družinskega člana (**Mali Nikec**) ter prvo zaljubljenost in stereotipe v obravnavi spolnih vlog (**Vratar Liverpoola**).

OTROČIČKI (Bébé(s)), Thomas Balmès, Francija, 2010, 76 min

MALI NIKEC (Le Petit Nicolas), Laurent Tirard, 2009, 88 min

VRATAR LIVERPOOLA (Keeper'n til Liverpool), Arild Andersen, 2010, Norveška, 90 min

za mlade do 15. leta:

V razdelku za mlade najprej navajamo dva kratka animirana filma slovenskih avtorjev, ki se lotevata teme ljubezni, vsak na samosvoj, avtorski način - Grega Mastnak v **Bizgecih** z smehom in humorjem, Špela Čadež v filmu **Ljubezen je bolezen** pa s poetično prispodobno o bolečini v srcu in zmešanih glavah. Zaradi kratkosti sta animirana filma lahko primerno izhodišče za pogovor o tem, kako se zaljublujemo in kako se pri tem počutimo ...

BIZGECI: ČAS LJUBEZNI, Grega Mastnak, 2006, Slovenija, 5 min, anim.

LJUBEZEN JE BOLEZEN, Špela Čadež, 2007, Nemčija/Slovenija, 8 min, anim.

Čas prve zaljubljenosti je tema, ki jo obravnavajo tudi mnogi igrani mladinski filmi. Mlade v teh filmih pritegne izkušnja sovrstnikov, ki je blizu njihovemu lastnemu doživljanju, saj se tudi sami v času dozorevanja veliko ukvarjajo z odnosi med spoloma in si oblikujejo lastno spolno identiteto. Zaradi teh razlogov je zelo pomembno, da izberemo tiste filme, ki so kakovostni in ustrezni glede na razvojno stopnjo otrok in mladih. Filma **Max v zadregi** in **Pobalinka** sta primerna za otroke v drugi in tretji triadi osnovne šole; prvi obravnava zadrege ob prvih zaljubljenostih, drugi pa iskanje lastne spolne identitete in razmislek o različnih spolnih usmerjenostih. V izbor smo ju umestili tudi zato, ker sta za filma na voljo pedagoški gradivi, ki učiteljem in staršem, poleg podrobnejše predstavitve filma, ponujata tudi konkretna, strokovno oblikovana izhodišča za pogovore ob filmu. Naslednji trije filmi so starostno nekoliko zahtevnejši, gledamo jih lahko z otroki ob koncu osnovne šole in z mladimi odraslimi, obravnavajo pa širok razpon tem, od razpotij med ljubeznijo in prijateljstvom med sovrstnicama istega spola (**Pokaži mi ljubezen**), do prezgodnje nosečnosti in prevzemanja odgovornosti za lastno telo (**Juno**), pa do zaupanja in zlorab lastnega telesa (**Za vedno Lilija**).

MAX V ZADREGI (Max Pinlig), Lotte Svendsen, 2008, Danska, 90 min

POBALINKA (Tomboy), Céline Sciamma, Francija, 2011, 85 min

POKAŽI MI LJUBEZEN (Fucking Åmål), Lukas Moodysson, 1998, Švedska, 88 min

JUNO, Jason Reitman, 2007, ZDA, 96 min

ZA VEDNO LILJA (Lilja 4-Ever), Lukas Moodysson, 2002, Švedska/Danska, 109 min

Za mlade odrasle:

Mladi po 16. letu starosti že posegajo po širokem naboru filmov, ki so na voljo odraslim. V filmih se srečujejo z vsemi tematikami, ki se dotikajo spolnosti, odnosov med spoloma, različnih spolnih vedenj in praks, pa tudi tveganih oblik vedenja in življenjskih slogov. Izbrani naslovi zato ne predstavljajo reprezentativnega nabora filmov na te teme, ampak nekaj izbranih primerov del, ki na kakovosten način obravnavajo te tematike (odkrivanje spolnosti in spolne identitete,

različne spolne prakse, promiskuitetnost, spolne bolezni in oblike tveganega vedenja za prenos spolnih bolezni ...) in so na voljo za kakovostno predvajanje tudi v Sloveniji.

SLEPA PEGA, Hana Slak, 2002, Slovenija, 87 min

SLEPILO, Jan Bilodjerič, 2005, Slovenija, 110 min

IZLET, Nejc Gazvoda, 2011, Slovenija, 85 min

RAZMETANE POSTELJE (Unmade Beds), Alexis Dos Santos, 2009, VB, 93 min

NAMIŠLJENE LJUBEZNI (Les amours imaginaires), Xavier Dolan, 2010, Kanada, 102 min

MULARIJA (Kids), Larry Clark, 1995, ZDA, 90 min

KEN PARK, Larry Clark, Edward Lachman, 2002, ZDA/Nizozemska/Francija, 98 min

JAZ PA TEBI MAMO (Y Tu Mamá También), Alfonso Cuarón, 2001, Mehika/ZDA, 105 min

MED TVOJIMI NOGAMI (Entre las piernas), Manuel Gómez Pereira, 1999, ZDA, 120 min

VROČE NOČI (Boogie Nights), Paul Thomas Anderson, 1997, ZDA, 152 min

VSE O MOJI MATERI (Todo sobre mi madre), Pedro Almodóvar, 1999, Španija/Francija, 101 min

TRAINSPOTTING, Danny Boyle, 1996, ZDA, 74 min

KOŠARKARJEV DNEVNIK (The Basketball Diaries), Scott Kalvert, 1995, ZDA, 102 min

REKVIJEM ZA SANJE (Requiem For a Dreams), Darren Aronofsky, 2000, ZDA, 100 min

MILK, Gus Van Sant, 2008, ZDA, 128 min

GORA BROKEBACK (Brokeback Mountain), Ang Lee, 2005, ZDA, 134 min

JAGODE IN ČOKOLADA (Fresa y Chocolate), Tomás Gutiérrez Alea, Juan Carlos Tabío, 1994, Kuba/Mehika/Španija, 108 min

PREDEN SE ZNOČI (Before Nights Falls), Julian Schnabel, 2000, ZDA, 133 min

Za mlade odrasle priporočamo še nekaj filmov, ki obravnavajo dane tematike, vendar po naših informacijah niso (ali niso več) dostopni za predvajanje na področju Slovenije:

MOJ MALI IDAHO (My own private Idaho), Gus Van Sant, 1991, ZDA, 102 min

PHILADELPHIA, Jonathan Demme, 1993, ZDA, 125 min

ZDRAVILO (The Cure), Peter Horton, 1995, ZDA, 97 min

V AMERIKI (In America), Jim Sheridan, 2002, Irska/VB, 105 min

PRECIOUS, Lee Daniels, 2009, ZDA, 109 min